

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

необхідності проведення лісогосподарських заходів на окремих ділянках зоологічних заказників місцевого значення «Виграївський» та «Імшан» у межах Виграївського, Корсуньського, Стеблівського та Яснозірського лісництв, що знаходиться у землекористуванні філії "Корсунь-Шевченківське лісове господарство" ДП "Ліси України"

На запит філії "Корсунь-Шевченківське лісове господарство" ДП "Ліси України" (лист від 16.07.2024 за №283/22.10) 12-13.09.2024 року проведено натурні обстеження лісових насаджень Яснозірського, Виграївського, Стеблівського та Корсуньського лісництв філії "Корсунь-Шевченківське лісове господарство" ДП "Ліси України" в межах наступних лісогосподарських кварталів (кв.), виділів (в.), підвиділів (пв.) Виграївського лісництва: (кв.\в.\ пв) — 14\10,14,15; 16\6; 18\1.7,8; 20\3; 23\1,4,5,7,9,12,13; 25\1,5,11; 26\2\1; 37\4,5; 38\3; 42\2,7; 44\1,3 — загальною площею 166,0 га, Яснозірського лісництва: (кв.\в. — 63\7; 64\9; 70\5,8,9,18) — загальною площею 12,2 га, Корсуньського лісництва (кв.\в. — 19\1; 20\2 — загальною площею 9,0, Стеблівського лісництва (кв.\в. — 40/ 15,16,23 — загальною площею 15,1. Загалом по чотирьох лісництвах площа обстежених ділянок складає 202,3 га.

За характером сформованості, структурованості лісових фітоценозів, їх флористичним багатством, життєвим станом деревного ярусу та природоохоронною цінністю всі обстежені лісогосподарські ділянки відносяться до кількох груп.

Перша група ділянок, у складі лісогосподарських площ Виграївського лісництва кв.\в. — 14\10,14,15; 18\1.7,8; 20\3; 23\1,4,5,7,9,12; 25\1,5,11; 37\4,5; 38\3; 42\2 (площа — 89,2 га) та Яснозірського лісництва (кв.\в. — 63\7; 64\9; 70\5,8,9,18) (площа 12,2 га) (разом по двох лісництвах — 101,4 га). На цих площах в умовах суборового та судібровного типу зростають 70-90-річні штучні соснові насадження подекуди із значною домішкою листяних порід. У чагарниковому ярусі зімкнутість від 0,3 до 0,7 досить часто зустрічаються клен татарський (*Acer tataricum*), робінія псевдо-акація (*Robinia pseudoacacia*), черемха пізня (*Padus serotina*), бузина чорна (*Sambucus nigra*), птелея трилиста (*Ptelea trifoliata*), бруслина бородавчаста (*Euonymus verrucosa*). По периферії узлісь густішають зарості чагарників. Фоновими видами у ярусі трав виступають чистотіл (*Chelidonium majus*), кінський часник (*Alliaria petiolata*), герань роберта (*Geranium robertianum*), жабрій двороздільний (*Galeopsis bifida*), нечіпай-трава дрібноквіткова (*Impatiens*

З оригіналом згідно
Григор'єв О.В.
посада
ТКОГ О.В.
п.і.б.
О.В. 11.09. 2024 р.

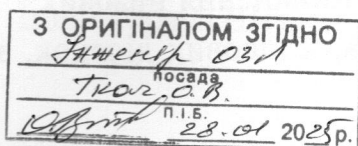
характерними є куничник наземний (*Calamagrostis epigeios*), купина лікарська (*Polygonatum odoratum*). Часто у формі розрізнених куртин зростають орляк (*Pteridium pinetorum*), конвалія травнева (*Convallaria majalis*). Великі фрагменти в межах вказаних ділянок зайняті лісами мертвопокровного типу (де відсутній ярус трав). Дубовий деревостан здебільшого має порослеве походження. Основну частину деревостану складає сосна. Більшість дерев її ослаблені. В межах цих ділянок відмічається всихання дерев сосни звичайної. Показник всохлих дерев сосни із відшарованою корою знаходиться в межах 20-70%. Відмічені суцільні куртини всохлої сосни площами 0,2- 0,3 га та повалені сухі дерева. В межах окремих виділів (кв.23 вид.1,4,5,9) відмічається 70-90 % всохлого соснового деревостану. Все це у літній час створює високу ймовірність виникнення пожежі. Більшість дерев сосни мають дуже низький стан життєвості. На окремих площах відмічена масова поява дерево-руйнуючих грибів та комах руйнівників деревини. Очевидною є необхідність вилучення всохлих дерев насамперед у зв'язку з високою ймовірністю та небезпекою виникнення верхових пожеж.

Друга група ділянок у складі лісогосподарських площ Виграївського лісництва кв.\в. 16/6; 23/13; 26/2; 42/7 (площа — 64,7 га) представлені різними за породним складом деревостанами штучного походження з переважанням дуба звичайного (*Quercus robur*) та поодинокими перестійними деревами сосни звичайної. Зустрічаються також липа дрібнолиста (*Tilia cordata*), клен гостролистий та польовий (*Acer platanoides* & *campestre*), граб звичайний (*Carpinus betulus*). У підліску (зімкнутість до 0,7) зростають черемха пізня (*Padus serotina*), бруслина бородавчаста (*Euonymus verrucosa*), бузина чорна (*Sambucus nigra*). Зрідка зростають також окремі низкорослі дерева груші звичайної (*Pyrus communis*), глоду неспржньокривочашечкового (*Crataegus pseudocyrtostylia*). Як домішка в окремих місцях зростає клен ясенелистий (*Acer negundo*). В трав'яному ярусі фоновими видами є чистотіл (*Chelidonium majus*), кінський часник (*Alliaria petiolata*), герань роберта (*Geranium robertianum*), нечіпай-трава дрібноквіткова (*Impatiens parviflora*). Зрідка зростають ломиніс прямий (*Clematis recta*), орляк (*Pteridium pinetorum*), ластовень виткий (*Vincetoxicum scandens*), конвалія травнева (*Convallaria majalis*), куничник наземний (*Calamagrostis epigeios*), купина лікарська (*Polygonatum odoratum*). Із типових видів широколистяних лісів висока постійність дріоптерису шартрського (*Dryopteris carthusiana*). Практично всі дерева сосни звичайної всохли і значна їх кількість вже повалена. На всіх обстежених площах відмічена значна частка (10-20%) сухо-вершинного дуба черешчатого. Більше 50%

З ОРИГІНАЛОМ ЗГІДНО	
Інженер	О.В.
Посада	О.В.
Твор.	О.В.
П.І.Б.	28.01.2025 р.

дерев дуба мають всохлі гілки першого порядку галуження, багато дерев із зламаними вершинами та тріснутими стовбурами. Штучність деревостанів та їх загушеність є головною причиною незадовільної життєвості більшості дерев. В зв'язку з цим є очевидною необхідність проведення лісогосподарських заходів спрямованих на покращення стану цих ділянок.

Третя група ділянок у складі лісогосподарських площ Виграївського лісництва кв.\в. 44/1,3 (площа 12,1 га) та Корсунського лісництва 19\1; 20\2 (площа 9,0 га) (загальна площа по двох лісництвах 21,1 га) представлена широколистяно-лісовими фітоценозами із переважанням таких порід у деревостанах як ясен високий — *Fraxinus excelsior* (20%), дуб звичайний — *Quercus robur* (30%), липа серцелиста — *Tilia cordata* (10), граб звичайний — *Carpinus betulus* (25%). В підрості та чагарниковому ярусі загальною зімкнутістю до 0,2 зустрічається самосів таких порід як вязи гладкий та шорсткий — *Ulmus laevis & scabra*, клени гостролистий, польовий — *Acer platanoides & campestre*, рідше зустрічаються граб звичайний — *Carpinus betulus*, глід одноматочковий — *Crataegus monogyna*, свидина криваво-червона — *Swida sanguinea*, бузина чорна — *Sambucus nigra*. На більшості площ у ярусі трав відмічений самосів всіх деревних порід з переважанням кленів гостролистого та польового. Іноді зустрічаються парцели із густим самосівом ясену звичайного. Основний фон у ярусі трав складають типові види трав'янистих багаторічників широколистяних лісів. Як співдомінанти або і домінанти, на невеликих ділянках, зустрічаються осока волосиста — *Carex pilosa*, зірчатка гайова — *Stelaria holostea*, кінський часник — *Alliaria petiolata*, будра волосиста — *Glechoma hirsuta*. У ярусі трав як співдомінанти або і домінанти на невеликих ділянках зустрічаються підмаренник пахучий — *Galium odoratum*, зірчатка гайова — *Stelaria holostea*, конвалія травнева — *Convallaria majalis*, кінський часник — *Alliaria petiolata*, будра волосиста — *Glechoma hederacea*. Також повсюдно зростають такі види як купина багатоквіткова — *Polygonatum multiflorum*, стоколос Бенекена — *Bromopsis benekenii*, тонконіг дібровний — *Poa nemoralis*, осока пальчаста — *Carex digitata*. Крім того часто зростають нечіпай трава дрібноквіткова — *Impatiens parviflora*, чистотіл — *Chelidonium majus*, гірчак березковидний — *Polygonum convolvulus*. Для найбільш вологих ділянок дубово-грабових лісів, що локалізуються на при-тальвегових зниженнях характерне переважання в ярусі трав таких видів як кропива дводомна — *Urtica dioica*, зеленчук жовтий — *Lamium galeobdolon*, яглиця звичайна — *Aegopodium podagraria*, жовтяниця черговолиста — *Chrysosplenium alternifolium*. Наразі у верхньому

ярусі дерев відмічено 10 % всохлих дерев переважно дуба звичайного та граба звичайного.

Четверта група ділянок у складі лісогосподарських площ Стеблівського лісництва кв.\в. 40/15,16,23 (площа 15,1 га) представлені молодими штучними мертво-покривними сосновими посадками. Ярус піліску та підросту відсутній. У ярусі трав поодинокі зростають лише нітрофільні види, зокрема чистотіл (*Chelidonium majus*), кропива дводомна — *Urtica dioica*, нечіпай трава дрібноквітова — *Impatiens parviflora*. Стан насаджень характеризується сильною загущеністю. Наразі відбувається інтенсивне всихання та відпад сосни звичайної.

Головною, але не єдиною загрозою для лісових біоценозів на всіх обстежених і перерахованих тут ділянках є насамперед досить висока ймовірність лісової пожежі. Крім цього через наявність великої кількості сухої деревини, яка нагромадилась і зараз поступово розкладається по причині масового відпаду штучних одновікових насаджень — наразі тут складаються нетипові умови для природних лісових біоценозів. Насамперед вони характеризуються високим рівнем нітрифікації верхніх горизонтів ґрунту, що спонукає розвиток рудеральної рослинності з участю видів-аллохтонів та стримує репродуктивні процеси в популяціях головних дерев-едифікаторів нашої автохтонної флори. Очевидною є необхідність корекції цих процесів, зокрема способом вилучення сухої деревини на вказаних ділянках.

В межах обстежених лісових виділів **особливо важливих і значимих** у природоохоронному відношенні об'єктів (як то: багатовікові дерева, популяції видів, занесених у Червону книгу України або рекомендовані до охорони в Черкаській області, фітоценози занесені в Зелену книгу України) **не виявлено.**

Зважаючи на вищезазначене та керуючись ст. 26 абз. 2 Закону України «Про природно-заповідний фонд», постановою КМ «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» від 27.07 1995 за № 555, «Правилами пожежної безпеки в лісах України», затвердженими наказом Держкомлісгоспу України 27.12.2004 за № 278, «Положенням про зоологічний заказник місцевого значення «Імшан» та «Положенням про зоологічний заказник місцевого значення «Виграївський» затвердженим держ-управлінням екології та природних ресурсів в Черкаській області та зважаючи на необхідність попередження можливості виникнення низових та верхових пожеж, покращення санітарного стану вказаних лісових ділянок, а

Інженер О.В.
підпис
Ткач О.В.
підпис
21.01.2025 р.

також для покращення умов росту молодих насаджень природного походження і природному характеру демотації лісових біоценозів та сприяння омолодження і розвитку чагарниково-підлісового ярусу, що слугує основним видом корму диким копитним взимку

РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ:

- у межах лісогосподарських площ Виграївського лісництва (кв.\в.(пв.) – 14\10,14,15; 16\6; 18\1.7,8; 20\3; 23\1,4,5,7,9,12,13; 25\1,5,11; 26\2\1; 37\4,5; 38\3; 42\2,7; 44\1,3 — загальною площею 166,0 га, Яснозірського лісництва: (кв.\в. — 63\7; 64\9; 70\5,8,9,18) — загальною площею 12,2 га, Корсунського лісництва (кв.\в. — 19\1; 20\2 — загальною площею 9,0, Стеблівського лісництва (кв.\в. — 40\16,23 — загальною площею 9,5.) (загальною площею по всіх лісництвах – 196,7 га) провести вибіркові санітарні рубки;
- у межах 40-го виділу 15 кварталу Стеблівського лісництва, площею — 5.6 га провести прорідження штучних насаджень з максимальним видаленням небезпечної інвазійної породи клена ясенелистого

Старший лаборант із в.о.,
к.б.н., ст. наук. співр. Канівського природного
заповідника ННЦ «Інститут біології та
медицини» Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

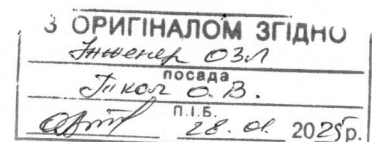
Василь ШЕВЧИК

Завідувач музеєм природи Канівського
природного заповідника
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Олександр ПОЛІШКО

Підписи Шевчика В.Л., Полішко О.Д. підтверджую

Юрисконсульт Канівського природного заповідника
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Василь БОЙЧЕНКО

**Витяг з протоколу
№ 4 від 16 жовтня 2024 р.
засідання науково-технічної ради
Канівського природного заповідника
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Присутні:

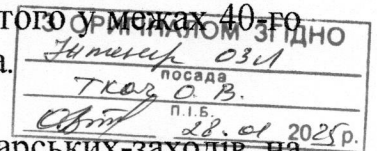
Голова науково-технічної ради, директор Канівського природного заповідника ННЦ «Інститут біології», к.н. з держ.упр. Володимир Пилипенко; заст. Голови НТР, заст. директора з наукової роботи, к.б.н., с.н.с. Віталій Грищенко, в. о. секретаря НТР, завідувач сектору забезпечення навчального процесу, доктор філософії у галузі природничих наук Микола Борисенко, член НТР, заступник директора Канівського природного заповідника з адміністративно-господарської роботи та практики Олександр Складенко, член НТР, старший лаборант з в/о, к.б.н., с.н.с. Василь Шевчик.

Запрошені: провідний інженер з охорони екосистем Костянтин Рубан.

Порядок денний:

Наукове обґрунтування доцільності проведення лісогосподарських заходів на окремих ділянках зоологічних заказників місцевого значення «Виграївський» та «Імшан» у межах Виграївського, Корсунського, Стеблівського та Яснозірського лісництв, що знаходяться у землекористуванні філії «Корсунь-Шевченківське лісове господарство» ДП «Ліси України».

Слухали: старший лаборант з в.о., к.б.н., с.н.с. Василь Шевчик надав наукові обґрунтування (додаються) доцільності проведення лісогосподарських заходів на окремих ділянках зоологічних заказників місцевого значення «Виграївський» та «Імшан» у межах Виграївського, Корсунського, Стеблівського та Яснозірського лісництв, що знаходяться у землекористуванні філії «Корсунь-Шевченківське лісове господарство» ДП «Ліси України». Рекомендується провести вибіркові санітарні рубки у межах лісогосподарських площ Виграївського лісництва: (кв.\в.) – 14\10,14,15; 16\6; 18\1,7,8; 20\3; 23\1,4,5,7,9,12,13; 25\1,5,11; 26\2,1; 37\4,5; 38\3; 42\2,7; 44\1,3 – загальною площею 166,0 га, Яснозірського лісництва: (кв.\в.) – 63\7; 64\9; 70\5,8,9,18 – загальною площею 12,2 га, Корсунського лісництва: (кв.\в.) – 19\1; 20\2 – загальною площею 9,0 га, Стеблівського лісництва: (кв.\в.) – 40\16,23 – загальною площею 9,5 га (загальною площею по всіх лісництвах 196,7 га). Провести прорідження штучних насаджень з максимальним видаленням небезпечної інвазійної породи клена ясенелистого у межах 40-го виділу 15 кварталу Стеблівського лісництва, площею 5,6 га.

Ухвалили: Рекомендувати проведення лісо-господарських заходів на окремих ділянках зоологічних заказників місцевого значення «Виграївський» та «Імшан» у межах Виграївського, Корсунського, Стеблівського та Яснозірського лісництв, що знаходяться у землекористуванні філії «Корсунь-Шевченківське лісове господарство» ДП «Ліси України». А саме: вибіркових

санітарних рубок у межах лісогосподарських площ Виграївського лісництва: (кв.\в.) – 14\10,14,15; 16\6; 18\1,7,8; 20\3; 23\1,4,5,7,9,12,13; 25\1,5,11; 26\2,1; 37\4,5; 38\3; 42\2,7; 44\1,3 – загальною площею 166,0 га, Яснозірського лісництва: (кв.\в.) – 63\7; 64\9; 70\5,8,9,18 – загальною площею 12,2 га, Корсунського лісництва: (кв.\в.) – 19\1; 20\2 – загальною площею 9,0 га, Стеблівського лісництва: (кв.\в.) – 40\16,23 – загальною площею 9,5 га (загальною площею по всіх лісництвах 196,7 га), прорідження штучних насаджень з максимальним видаленням небезпечної інвазійної породи клена ясенелистого у межах 40-го виділу 15 кварталу Стеблівського лісництва, площею 5,6 га.

Голова
науково-технічної ради

Володимир ПИЛИПЕНКО

В. о. секретаря
науково-технічної ради

Микола БОРИСЕНКО

